

Grön sköldmossa, Riksten

Utredning om artens bevarandestatus

21 september 2023
Slutversion

**EKOLOGI
GRUPPEN**

Beställning: Botkyrka kommun
Framställt av: Ekologigruppen AB
www.ekologigruppen.se
Telefon: 08-525 201 00
Slutversion: 21 september 2023
Uppdragsansvarig: Fingal Gyllang
Medverkande: Fingal Gyllang, Rikard Anderberg
Intern granskning av rapport: Per Collinder 2023-06-07
Foton: Om inget annat anges: Ekologigruppen
Illustrationer och kartor: Ekologigruppen AB
Internt projektnummer: 9444
Bild på framsidan visar två sporkapslar av grön sköldmossa.

**EKOLOGI
GRUPPEN**

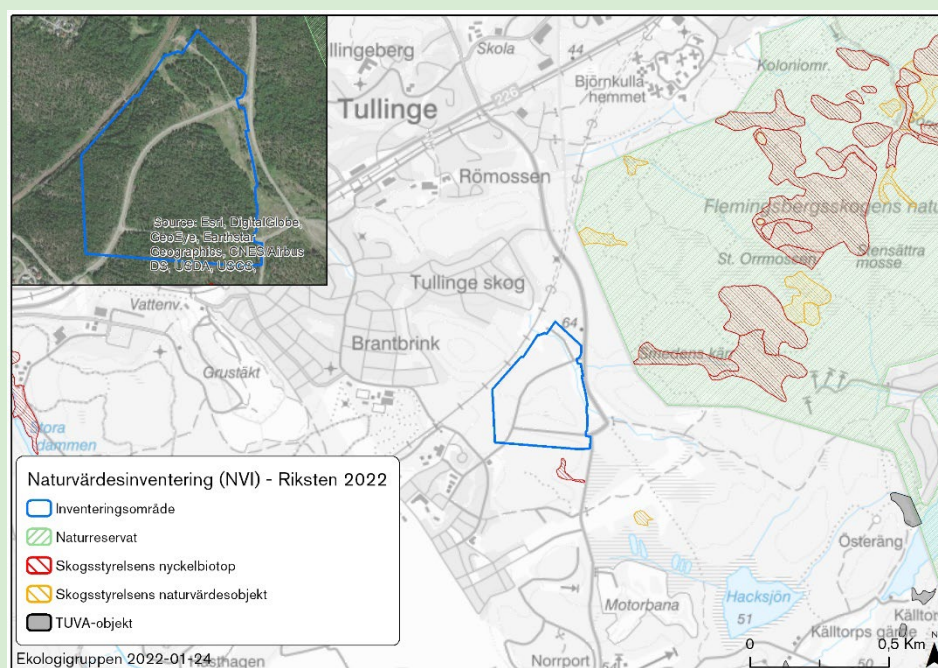
Innehåll

Grön sköldmossa, Riksten	2
Bakgrund och syfte	2
Artskyddsförordningen	2
Förekomst i området	3
Nationell population	3
Lokal population	4
Påverkan och bedömning	5
Åtgärder och anpassningar	6
Referenser	8

Grön sköldmossa, Riksten

Bakgrund och syfte

På uppdrag av Botkyrka kommun genomförde Ekologigruppen en naturvärdesinventering (NVI) i enlighet med SIS standard (SS 199000:2014) 2022. I Riksten, Botkyrka kommun, del av fastighet Botkyrka Tullinge 21:223 (Figur 1)

Figur 1. Inventeringsområdet för naturvärdesinventeringen.

I samband med inventeringen noterades den i 8 § artskyddsförordningen skyddade arten grön sköldmossa på fyra platser i detaljplaneområdet. Länsstyrelsen skriver i ett yttrande angående förekomsten av grön sköldmossa att Botkyrka kommun inför planens granskningsskede behöver redovisa sin bedömning av planförslagets påverkan på den gröna sköldmossans bevarandestatus, både lokalt och i ett större perspektiv.

Detta PM syftar till att dels göra en bedömning av planförslagets direkta påverkan på grön sköldmossa i området, dels påverkan på artens bevarandestatus på lokal och regional nivå.

Artskyddsförordningen

Grön sköldmossa är skyddad enligt 8 § i artskyddsförordningen.

I fråga om sådana vilt levande kärleväxter, mossor, lavar, svampar och alger som anges i bilaga 2 till denna förordning är det förbjudet att i den omfattning som framgår av bilagan

1. plocka, gräva upp eller på annat sätt ta bort eller skada exemplar av

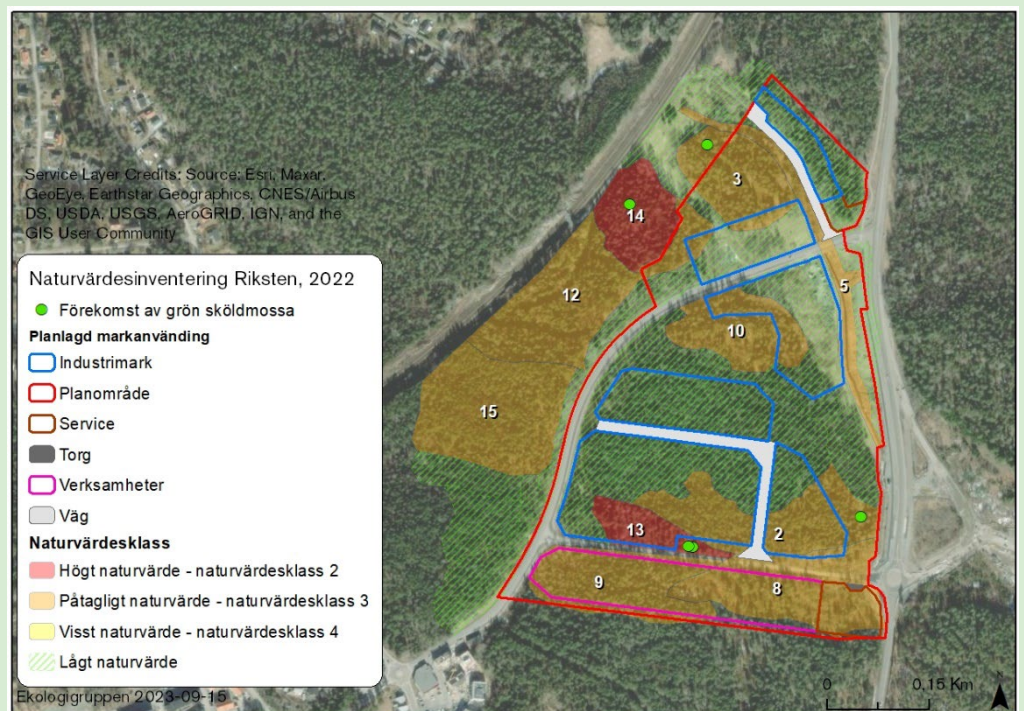
växterna, och
 2. ta bort eller skada frön eller andra delar.

Dispens kan ges enligt 15 § i artskyddsförordningen

15 § Länsstyrelsen får i det enskilda fallet ge dispens från förbudet i 6, 8 och 9 §§ som avser länet eller del av länet, om det inte finns någon annan lämplig lösning och dispensen inte försvårar upprätthållandet av en gynnsam bevarandestatus hos artens bestånd i dess naturliga utbredningsområde.

Förekomst i området

Grön sköldmossa noterades i fyra separata naturvärdesobjekt, objekt: 2, 3, 13 och 14 (Figur 2), inom planområdet. I objekt 2, 3 som utgörs av barrblandskogar noterades enstaka sporkapslar på granlågor. I objekt 13 noterades totalt sex exemplar på två murkna granstubbar i en sumpskog, och i objekt 14 noterades cirka 100 sporkapslar och kapselskaft på en murken granlåga.

Figur 2. Förekomsterna av grön sköldmossa låg i en tidigare version av detaljplanen inom detaljplaneområdet. Figur 2 visar det nya planområdet i vilken förekomsterna av grön sköldmossa är sparade som naturmark.

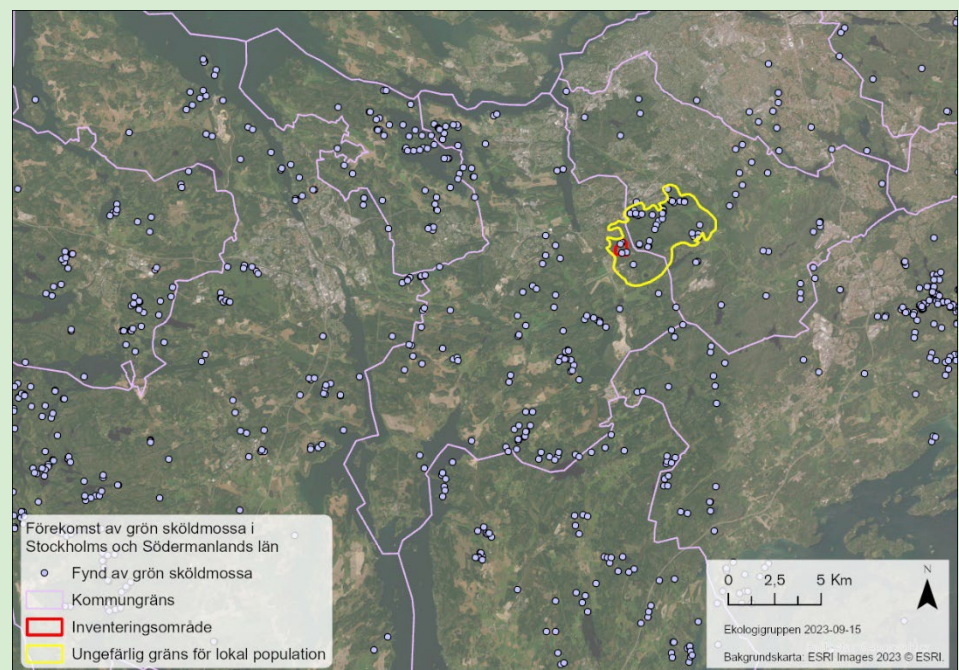
Nationell population

Grön sköldmossa är listad som Livskraftig (LC) och därmed inte rödlistad (ArtDatabanken SLU, 2020). Arten är bedömd som att den har gynnsam bevarandestatus i den aktuella regionen i Sverige enligt EU:s art och habitatdirektiv (Naturvårdsverket 2020).

Lokal population

Fynden av grön sköldmossa i detaljplaneområdet bedöms vara en del av en större lokal population som (minst) omfattar skogarna runt Riksten (Figur 3). Till exempel i närliggande Flemingsbergsskogens naturreservat (Huddinge kommun) finns flera förekomster enligt Artportalen (2000–2023).

Bedömningarna utgår från att arten är kortlivad och vanligen bara finns några år på varje plats, det vill säga den har en utpräglad så kallad metapopulationsdynamik. Då arten sprids passivt med vinden, med hjälp av små sporer, kan den inte sägas vara spridningsbegränsad i den meningen att spridningen begränsas av barriärer i landskapet där arten sällan kan ta sig över, men ju längre bort från moderplantan desto mindre är chansen till kolonisation. Artens spridningskapacitet uppgår till 1 km under en 10-årsperiod (Naturvårdsverket, 2011).

Figur 3. Kartan visar en ungefärlig gräns för lokal population, samt fynd av arten enligt databasen Artportalen 2000-2023 i Botkyrka respektive Huddinge kommun. Planområdet ligger centralt i kartan nära kommungränsen mot Huddinge.

Påverkan och bedömning

Bedömningen är att den gynnsamma bevarandestatusen för grön sköldmossa på lokal och regional nivå inte påverkas av exploateringen.

Lokal population

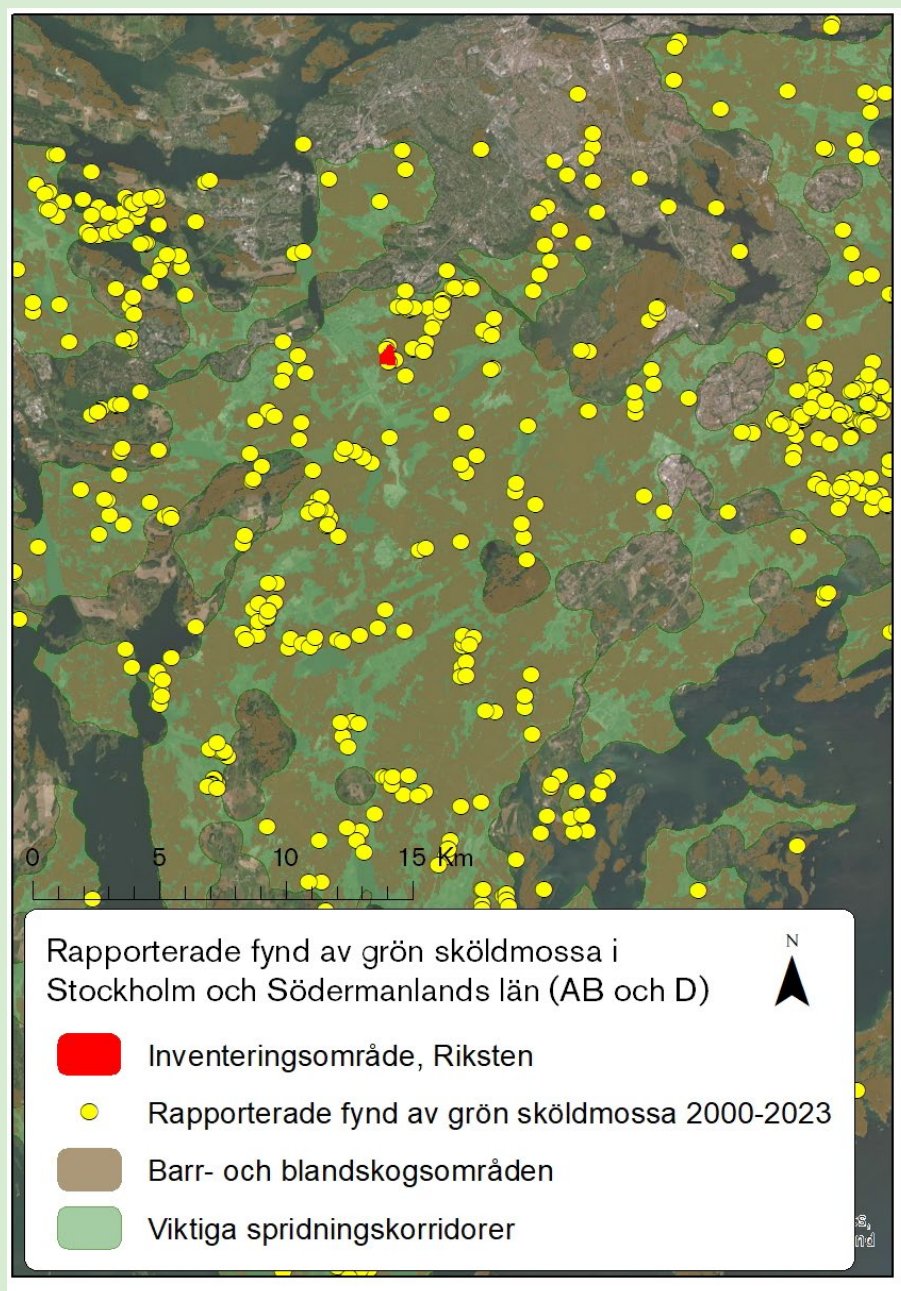
Det aktuella planförslaget medför ingen direkt påverkan på någon livsmiljö för grön sköldmossa. I en tidigare version av detaljplanen skulle hela objekt 13 (Figur 2) tas i anspråk, vilket medförde att två växtplatser för grön sköldmossa påverkades, är inte längre aktuell. Istället har ett område om 2 000 kvadratmeter undantagits runt förekomsterna. Möjligen kan förekomsterna av grön sköldmossa i objekt 13 påverkas indirekt eftersom skogsområdet blir storleksmässigt mindre vilket kan innebära att hydrologin och växtmiljön förändras.

I objekt 14, som inte kommer att exploateras, noterades cirka 100 sporkapslar vilket är en tämligen rik förekomst av arten jämfört med rapporterade fynd i närområdet. Det indikerar snarast att det är den enda plats där riktade eftersök av arten har gjorts. Sannolikt förekommer arten i motsvarande antal i liknande miljöer i närområdet. Planen medför heller inte några markanta förluster av lämpliga habitat för arten i närområdet.

Flera fynd av grön sköldmossa och lämpliga miljöer för arten finns inom spridningsavstånd från varandra inom närområdet runt Riksten, bland annat öster, söder och väster om planområdet (Artportalen 2023, Figur 4). Den lokala populationens utbredning av grön sköldmossa bedöms därför vara, (minst) det skogsklädda området från Rikstens planområde och hela Flemingsbergskogens naturreservat, samt skogar intill dessa (Figur 3).

Regional population

Inte heller den regionala populationen bedöms påverkas av detaljplanen. I Stockholms län är grön sköldmossa vanligt förekommande (Artportalen 2023). En sökning på fynd av arten i angränsande Södermanland län, visar att arten förekommer spritt och allmänt (Figur 4).

Figur 4. Fynd av grön sköldmossa i delar av Stockholms och Södermanlands län. Arten är tämligen allmänt förekommande.

Åtgärder och anpassningar

De åtgärder och anpassningar som genomförts i syfte att undvika påverkan på gynnsam bevarandestatus på grön sköldmossa är att alla områden där förekomster noterats sparas som naturmark i detaljplanen. Bland annat sparas området med förekomsten av cirka 100 sporkapslar i objekt 14.

Grön sköldmossa är beroende av att lämpliga substrat nyskapas för att finnas kvar i ett område, och missgynnas av skogsbruk på längre sikt, även om ökad mängd död ved i form av avverkningsstubbar kan vara gynnsamt på kort sikt.

Detta motiveras med att efter en avverkning är ofta den slutna skogsmiljön borta vilket missgynnar arten och att lämpliga substrat inte nybildas i tillräcklig takt. Arten har långsiktigt gynnsamma populationer i äldre naturskogar där död ved nyskapas kontinuerligt. Rekommendationen är att granved som uppstår i samband med avverkningar placeras ut i både de områden där arten förekommer, samt i områden där tillgången på död granved är dålig, så att granveden kan utvecklas till lämpliga substrat allt eftersom de äldre substraten försvinner.

I objekt 13 växer grön sköldmossa nära diket som löper längs Kronoparksvägen. En åtgärd som kan komma att gynna förekomsten av grön sköldmossa i objektet är att med hjälp av ett dämme eller liknande anordning se till att vattnet dröjer kvar längre i diket. På så vis kan påverkan på hydrologin i närliggande skogsmiljöer minskas.

Referenser

Digitala källor

ArtDatabanken 2023. Grön sköldmossa. <https://artfakta.se/artinformation/taxa/buxbaumia-viridis-210/detaljer>. Sidan besökt 2023-05-28

Artportalen 2023. Sökning på grönsköldmossa 2000-2023. <https://www.artportalen.se/ViewSighting/ViewSightingAsMap>. Sidan besökt 2023-06-03